
Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

Osnovna in višja raven

GRŠČINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 11. junij 2020

SPLOŠNA MATURA

IZPITNA POLA 1**OR in VR****Slovnica, kultura, civilizacija in književnost****Splošna navodila**

Kandidat mora v Izpitni poli 1 pokazati, da praktično obvlada osnovne slovnične zakonitosti grškega jezika: da pozna sistem in njegovo delovanje na vseh jezikovnih ravneh (glasoslovni, oblikoslovni, skladijski in besedni). Prav tako mora pokazati, da je sposoben razumevati pravilna in smiselna sporočila (v obliki stavkov) glede na jezikovna pravila grškega jezika in običajno pomensko rabo v klasični grščini. Posebne naloge so namenjene preverjanju znanja iz književnih in kulturno-civilizacijskih vsebin, s katerimi se je kandidat seznanil pri pouku in domačem branju.

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1	1	♦ ὅς	Za vsako napačno rešitev se odbije 1 točka; če je napak v eni besedi več, se lahko za eno besedo odbije največ 1 točka; skupaj lahko kandidat dobi 4 točke.
	1	♦ σώφρων	
	1	♦ ἐγώ ali ὑμεῖς	
	1	♦ οὗτος	
Skupaj	4		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2	2	♦ inf. fut. med.-pas. glagola πράττω	Za vsako napačno rešitev se odbijeta 2 točki; skupaj lahko kandidat dobi 4 točke.
	2	♦ n. sg. sr. sp. ptcp. aor. pas. glagola γράφω	
Skupaj	4		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3	2	♦ ἐλύσατε	Za vsako napačno rešitev se odbijeta 2 točki; skupaj lahko kandidat dobi 6 točk.
	2	♦ λάχωσιν	
	2	♦ λείπονται	
Skupaj	6		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4	4	♦ Οἱ ἄνθρωποι τὸν πλοῦτον ἐτυχίαν φέρειν λέγουσιν. Konstrukcija: Accusativus cum infinitivo (Acl).	Za vsako napačno določitev se odbije 1 točka; skupaj lahko kandidat dobi 4 točke.
		♦ Οἱ ἄνθρωποι λέγουσιν, ὅτι ὁ πλοῦτος ἐτυχίαν φέρει.	
Skupaj	4		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5	5	♦ Ἡ ἀλήθεια τῷ χρόνῳ ἀνακαλύπτεται.	Če je izbrana napačna skladijska zveza, se odbijejo 3 točke; za točkovanje oblikoslovnih in pravopisnih napak glejte splošna v poglavju 3.3.2; če je napak v enem stavku več, se za ustrezni stavek odbije največ 5 točk; skupaj lahko kandidat dobi 10 točk.
	5	♦ Σωκράτης ὀργίζετο τοῖς πολίταις οὐ τῆς ψυχῆς μάλλον ἢ τῆς δόξης φροντίζουσιν.	
Skupaj	10		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
6	12	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Ἀῦται ♦ τῆς πατρίδος ♦ πολλοὶ ♦ λεγέτω 	Za vsako napačno oblikoslovno rešitev se odbijeta 2 točki; za pravopisne napake se odbije po ½ točke; če je napak v enem stavku več, se za ustrezni stavek odbijejo največ 3 točke; skupaj lahko kandidat dobi 12 točk.

Naloga	Točke	Rešitev
7	10	<p>♦ Sokrat je naredil veliko prelomnico v filozofiji antične Grčije. Zato jonske naravoslovce imenujemo tudi predsokratike. Že ime za te filozofe pove, da so delovali v jonskem svetu Male Azije in da so se ukvarjali predvsem z naravo. Potem ko je nastanek sveta in bogov že pojasnila poezija (Homer in Heziod), se oni s tako preprosto mitološko razlago niso mogli strinjati in so začeli iskati resnico. Vsak od njih je za izvor sveta našel drug element: od vode, ognja ... do brezmejnega. Tudi oni niso dosegli resnice in so se posluževali svojevrstnih mitov, pa vendarle je pomembna njihova težnja po iskanju resnice. Ta njihova težnja se odraža tudi v načinu pisanja. Ker so trdili, da poezija prinaša samo laži, so prvi začeli pisati v prozi. Sledili so jim tudi zgodovinopisci (npr. Herodot), ki so prav tako hoteli poudariti razliko med mitološko in resno zgodovino.</p> <p>Sokrat je področje preiskovanja preusmeril z narave na človeka. To je bilo v času 5. stol. pr. Kr., ko je bila v Atenah demokracija in so bila vprašanja o vlogi človeka v družbi še kako aktualna. Ker so bile Atene na čelu atiško-delske pomorske zveze, se je vse stekalo v Atene kot v nekakšno metropolo. V mesto so prihajali tudi najslavnejši učenjaki ali sofisti. To so bili potujoči učitelji, ki so videli veliko različnih polis in različne navade v njih. Zato so sprožali vprašanje, ali so različne vrednote naravna danost ali družbeni dogovor. Trdili so, da so vrednote plod družbenega dogovora in se ne da dokazati, da bi imele absolutno veljavo. Zelo znan je Protagorov izrek: Ἄνθρωπος μέτρον πάντων.</p> <p>Sokrat (470–399) je v Atenah veljal za posebneža. Po tradiciji ni bil lepe postave, ljudi pa je vznemirjal tudi s tem, da je stalno silil vanje z vprašanji. Največ o njem izvemo od Platona, njegovega učenca, saj je Sokrat vedno glavna oseba njegovih dialogov. Vendar pa nam Platon ni naslikal Sokrata z avtentičnimi idejami, ampak je v njegova usta polagal svojo filozofijo. Nekaj o Sokratu izvemo tudi iz Ksenofontovih Spominov na Sokrata, vendar ta avtor ne prikaže globine njegove filozofije.</p> <p>Tradicija pravi, da je neki Atenec v Delfih vprašal, kdo je najmodrejši človek. Pitija je rekla, da je to Sokrat. Sokrat pa tega ne verjame in začne iskati modrejšega človeka od sebe. Po dolgotrajnem trudu opazi, da je on modrejši od ostalih ravno zato, ker ve, česa ne ve.</p> <p>Svojega raziskovanja se je lotil z majevtično ali babiško metodo. Kot je njegova mati, ki je opravljala poklic babice, pomagala spraviti otroka na svet, tako je on ljudem pomagal, da bi s pomočjo svojega razuma prišli do spoznanja. Dejal je, da je kot brencelj zaspanemu konju, kar predstavlja Atene. Bil je tudi politično aktiven, kar marsikomu ni bilo po godu, saj je glasoval po svoji vesti, marsikaj nasproti mnenju množice. Pravil je, da sliši nekakšen božanski glas vesti (δαίμόνιον), ki mu v vsakem hipu narekuje, kaj je prav in kaj narobe. Na tem temelji tudi njegova filozofija. Od sofistov se je oddaljil s tem, ko je trdil, da človek, ki ve, kaj je prav, tudi prav ravna. Torej obstajajo splošno veljavne vrednote in opredelitve, do katerih moramo priti z razumom, da dosežemo srečo. Leta 399 so ga obtožili, da je krivoverec in pohujšuje mladino, in sodišče ga je obsodilo na smrt.</p>

Naloga	Točke	Rešitev
8	10	<p>♦ Grščina ne pozna besede za družino. Največkrat se v tem smislu uporablja beseda οἶκος, ki pa kaže bolj na gospodarsko enoto, ki je poskrbela zase (gospodinjstvo), kot pa na sorodstvene odnose. Za Grka v Atenah je bilo zelo pomembno, da se οἶκος ohranja skozi rodove čim bolj neokrnjen, da lahko družina preživi. Če je bil οἶκος v nevarnosti, je bila na kocki tudi družina in polnopravno državljanstvo moškega. Iz nadaljevanja bo razvidno, kaj so bile glavne nevarnosti za οἶκος in kaj je to pomenilo za družinsko življenje v Atenah zlate dobe.</p> <p>V Atenah tistega časa ni bilo rojstnih ali poročnih knjig. Vsi pomembni dogodki v življenju so morali biti torej čim bolj javni. Več kot si imel prič iz istega bratstva ali plemena (fratrije ali dema), manjše so bile skrbi, ki so se tikale prihodnosti tvoje družine. Ko se je par poročil, je moralo pri obredu biti prisotnih čim več ljudi, da je bila poroka družbeno priznana. Oče in mati (tj. moško sorodstvo po njeni strani) polnopravnega državljanja sta morala biti oba Atenca. Zato so v javnosti pogosto poudarjali svoje poreklo in rojstvo vsakega otroka javno razglašali, da bi bil tudi slednji sprejet v družbo in da pozneje v življenju ne bi imel težav pri dokazovanju državljanstva.</p> <p>Οἶκος je bil lahko samo v rokah polnopravnega državljanja. Zato je moral vsakdo poskrbeti za moško potomstvo, da je torej dobil enega ali, še bolje, dva sinova. Dekleta so zahtevala doto in z njo povezane stroške, preveč otrok pa je οἶκος ogrožalo, saj se je lastnina na ta način drobila. Zato vsi otroci niso bili zaželeni, in pogosto se je zgodilo, da so novorojenca izpostavili, če je bil nezaželen ali če ni bil ustreznega spola.</p> <p>Ženske niso mogle dedovati in so bile vedno pod okriljem moškega. To je bil oče, ko pa se je slednji na starost umaknil, je ta položaj prevzel eden od sinov. Dekleta so ob poroki dobila doto, ki pa ni ostala v njihovi lasti, temveč je pripadala njihovemu varuhu. Njen mož je z doto sicer lahko razpolagal, vendar jo je moral ženi vrniti, če je prišlo do ločitve, zato da se je slednja lahko skupaj z doto vrnila na očetov dom.</p> <p>Atenska ženska je po poroki skrbela le še za οἶκος. Bila je večinoma doma in opravljala gospodinjska dela, skrbela za pridelke, predla in tkala. Iz hiše načeloma ni hodila, razen če je bila družina tako revna, da si ni mogla privoščiti sužnjev, in je namesto njih hodila po opravkih. Zanimiv je Lisijev govor proti Eratostenu, možu, ki je ženo nekega Atenca zapeljal v prešuštvo. V tem govoru pravi, kako je imel svojo ženo pod skrbnim nadzorom, dokler nista dobila prvega otroka. Šele potem ji je bolj zaupal, ker ju je družila tesnejša vez. Takrat je imela bolj proste roke in je lahko odšla celo na svakov pogreb. Takrat jo je prvič videl poznejši ljubimec in jo sčasoma zapeljal. Iz tega odlomka lahko izvemo dve dejstvi: da so se starši dogovorili za poroko dveh oseb, ki ju v začetku ni povezovala nikakršna ljubezen, in da ženska praviloma ni zapuščala svojega doma.</p> <p>Ženska je imela na domu celo svoje prostore, ki so bili ponavadi ločeni od moških. Οἶκος, v katerem je prebivala poročena ženska, je veljal za svet prostor. Govornik Demosten tako pripoveduje, kako se je najprej pozanimal, ali je neki mož, v katerega dom je nameraval vdreti, poročen ali ne. Šele ko je izvedel, da nima žene, je vdrl v njegovo hišo in poiskal krmilo, ki ga je potreboval za opravljanje funkcije trierarha. Ko je isti človek pozneje v Demostenovi odsotnosti skušal vdreti v hišo slednjega, mu je to preprečil Demostenov sosed, ki je na ta način hotel preprečiti vdor v ženske prostore.</p> <p>Moški se je lahko tudi javno sestajal z drugimi ženskami. Znane so hetere ali izobražene spremljevalke na moških gostijah. Če pa je imela ljubimca poročena žena, je z njo mož lahko storil, kar je hotel. V prej omenjenem primeru je Atenec, ki mu je govor napisal Lisija, s pričami vdrl v spalnico in ljubimca ubil, lahko pa bi ubil tudi ženo. Otrok drugega moškega ali ženino ljubimkanje bi lahko uničila njegov οἶκος, zato je žena morala ostajati pretežno doma.</p> <p>Iz starogrške književnosti izvemo razmeroma malo o zakonskem in družinskem</p>

	življenju. Očitno je bila ta tema za književnost tabu ali nezanimiva. Kljub temu pa je nekaj odlomkov v tem pogledu izjemnih. Sokrat tako spodbuja otroke, naj spoštujejo mater. Njegova žena je jokala, ko je umiral, čeprav težko sodimo, ali je bila razlog ljubezen med zakoncema ali to, da je ostala brez moške roke.
--	---

Naloga	Točke	Rešitev
9	10	<p>♦ V grški mitologiji je ohranjenih več zgodb, ki nam pripovedujejo o nastanku sveta (kozmogonija) in bogov (teogonija). Najobširneje so te stvari povedane v Heziodovi Teogoniji, prvem sistematičnem povzetku grške religije.</p> <p>V začetku so si Grki bogove nazorno predstavljali kot elemente v stvarstvu. Kot pripoveduje pesnik, je bil Kaos zevajoča praznina, napolnjena z meglo. Iz Kaosa so nastali Gaja (Zemlja), Tartar (temno brezno pod Zemljo) in Eros (Ljubezen) kot ustvarjajoča in oblikujoča moč. Gaja je najprej sama iz sebe, brez moškega elementa, rodila Urana (Nebo) in Pont (Morje). Po združitvi z Uranom je rodila titane, šest sinov in šest hčera. Štirje titani so se oženili s svojimi sestrami titankami. Med njimi sta najpomembnejša Kronos in Rea, starša več olimpskih bogov. Ostalim parom so se rodili Sonce, Luna, Zora, reke, morja ... Za titani je Gaja rodila Uranu tri kiklope, velikane z enim očesom sredi čela. Uran jih je vrgel v Tartar, iz katerega jih je začasno rešil Kronos, za večno pa Zevs, ker so mu pomagali v boju proti Kronosu; Zevsu kujejo strele.</p> <p>Uran je bil v začetku najvišji bog. Ker so mu lastni otroci, predvsem kiklopi, hoteli zrasti čez glavo, jih je vrgel v Tartar. Ker je podobna usoda kot kiklopom grozila tudi titanom, so se mu s pomočjo matere Gaje uprli. Gaja je iz svojih globin vzela železo, dala iz njega skovati srp, s katerim je Kronos skopil svojega očeta. Ko je Kronos tako rešil brate in dobil oblast v svoje roke, se je oženil z Rejo, ki mu je rodila glavne olimpijske bogove: Hada, Pozejdona in Zevs, Demetro in Hero.</p> <p>Kronosu pa je oče Uran malo pred svojo smrtjo prerokoval, da ga bo doletela enaka usoda kakor njega – lastni otroci mu bodo stregli po življenju. Iz strahu pred tako usodo je Kronos vsakega otroka takoj po rojstvu požrl. Ko je bila Rea pred porodom tretjega otroka, se je na prigovarjanje matere Gaje umaknila na Kreto, kjer je rodila Zevs. Kronosu je namesto otroka zavila v plenice kamen, ki ga je, tako kot svoje prejšnje otroke, požrl. Medtem je božanski otrok odraščal v votlini na Kreti, kjer so zanj skrbele nimfe, čebele so mu prinašale med, dojila ga je koza Amalteja. Ko je Zevs odrastel, je očeta prisilil, da je izbljuval njegove brate in sestre.</p> <p>Po zmagi nad titani je postal Zevs nesporni gospodar sveta, bogov in ljudi. Na vrhu Olimpa je Hefajst zgradil zanj in za druge bogove krasne palače. Tu živijo večno mladi in se veselijo ob nektarju in ambroziji, ki jim dajeta nesmrtnost. Zevs je razdelil oblast nad svetom, tako da je bratu Hadu namenil podzemlje, drugemu bratu Pozejdonu morje, medtem ko je sam obdržal prestol in oblast nad nebom. Zemlja je bila pod skupno oblastjo vseh bogov, a pod posebno zaščito boginje Demetre.</p>

Naloga	Točke	Rešitev
10	10	<p>♦ V tem času se je razvila kretska-mikenska kultura. Na otoku Kreti so se v palači Knosos približno v sredini 2. tisočletja pr. Kr. naselili Grki, čeprav je palača obstajala že pred tem. Naseljevali so jo t. i. Minojci, ki so bili negrško ljudstvo.</p> <p>Grki so od Minojcev med drugim prevzeli način življenja: center dogajanja je bila palača, okrog nje pa so bile po posestvih vasi. Palača je centralistično vodila gospodarstvo. Pod vplivom minojske kulture se je razvila tudi prva grška pisava. Minojci so uporabljali zlogovno pisavo linear A. Ta pisava je danes razvozlana, vendar pa ne poznamo jezika, ki se z njo zapisuje (tj. jezika Minojcev). Verjetno je šlo za katerega od egejskih jezikov. Znanih je nekaj stvari o tem jeziku. Najverjetneje je poznal samo odprte zloge, zato je bila zlogovna pisava za njegovo zapisovanje še posebej primerna. Po zgledu te pisave se je razvila prej omenjena grška pisava, ki ji pravimo linear B. Uporabljali so jo v uradniških zadevah znotraj palače. Ohranjena je na glinenih tablicah, pri čemer je bila glina začasen material. Pozneje so zapiske najverjetneje prepisali na drugačne materiale (npr. usnje) in jih shranili v arhiv. Ohranili so se samo zapisi na glini, in to v palačah, ki so bile uničene v požaru (v tem požaru so se omenjene tablice »zapekle« in na ta način ohranile).</p> <p>Tablice so izkopavali že od leta 1900 naprej. A. Evans je prvi ločeval med linearno pisavo A in B, vendar mu pisav ni uspelo razvozlati. Pisava linear B je bila razvozlana šele po 2. sv. vojni (l. 1952). Sestavljena je iz znakov za števila, ideogramov (znakov za posamezne predmete) in zlogovnih znamenj. Obstajajo domneve, da se je linear B uporabljal tudi za zapisovanje književnosti. Danes prevladuje prepričanje, da kaj takega ni bilo možno: pisava je bila za zapisovanje književnosti verjetno premalo natančna, ker ni bila dovolj prilagojena grškemu jeziku. Grki so med temnimi stoletji nanjo popolnoma pozabili in pozneje uvedli novo pisavo.</p>

Skupno število točk izpitne pole 1 OR/VR: 80

IZPITNA POLA 2**OR in VR****Prevod****Merila ocenjevanja**

Prevod iz grščine v slovenščino točkujemo po teh merilih:

Točke	Merila	Dodatna navodila
do 40	a) pravilnost grške slovnice	Napake se odštevajo od največjega možnega števila točk (negativna metoda): <ul style="list-style-type: none"> – napake, ki kažejo na nerazumevanje grškega besedila, se točkujejo z odbitkom 5 točk; – napake, ki kažejo na nepoznavanje posamezne grške oblike, se točkujejo z odbitkom 2 točk; – napake, ki izvirajo iz predhodne napake, se točkujejo z odbitkom 1 točke; – napake, ki kažejo na premajhno doslednost pri prevajanju, se točkujejo z odbitkom 1 točke; – napaka v izbiri besede pomeni odbitek 1 ali 2 točk: 1 točko odbijemo, kadar je izbrana manj ustrezna beseda, 2 točki pa, kadar izbrana beseda ni ustrezna ali kadar beseda manjka; – obvladovanje slovenske slovnice vrednotimo po številu napak v slovenskem oblikoslovju in skladnji, pa tudi v pravopisu. Napake v pravopisu točkujemo kakor grške pravopisne napake (po 1/2 točke), napake v oblikoslovju in skladnji pa kakor grške oblikoslovne napake (po 2 točki).
do 30	b) ustreznost besedišča	
do 10	c) slovenska slovnica in slog	Dodatno se dodeli od 0 do 10 točk (pozitivna metoda). S točkami od 0 do 10 ovrednotimo celoto jezikovnih značilnosti prevoda: <ul style="list-style-type: none"> – vsebinsko, slovnično in pravopisno pravilnost; – stavčno zgradbo; – ustreznost (natančnost in jasnost) besedišča; – naravnost izražanja.

Končna ocenitev prevoda je seštevek točk, doseženih po teh merilih:

Točke	Merila
70–80	Prevod je sklenjen, vse zveze so prevedene ustrezno. Besedišče je prevedeno ustrezno, iz slovarja je izbran pomensko in slogovno najustreznejši pomen. Stavčna zgradba ustreza grškemu izvorniku in se od njega razlikuje le tam, kjer bi bil prevod sicer slovnično napačen ali slogovno pomanjkljiv.
60–69	Prevod je sklenjen, ustrezno so prevedene vse zveze razen največ dveh; tiste, ki niso prevedene ustrezno, ne vplivajo bistveno na razumljivost celote. Besedišče je sicer pravilno, vendar iz slovarja izbrane besede niso slogovno ustrezne. Stavčna zgradba ustreza grškemu izvorniku, od njega se razlikuje le tako, da ne pači smisla izvornika.
50–59	Prevod je sklenjen, ustrezno prevedenih je več od polovice zvez: največ dve zvezi bistveno vplivata na razumljivost celote. Besedišče v največ dveh primerih ni prevedeno ustrezno, iz slovarja je izbrana napačna ustreznica. Stavčna zgradba se oklepa grškega izvornika na škodo slovenske slovnice ali sloga. Pojavljajo se napake, ki kažejo, da kandidat ni prepoznal skladijske zveze v grškem besedilu.
40–49	Vsaj polovica zvez je prevedenih ustrezno. Tiste, ki niso prevedene ustrezno, bistveno vplivajo na razumljivost celote, vendar se prevod ne oddaljuje od smisla grškega izvornika. V vsaj polovici primerov je iz slovarja izbrana pomensko ustrezna beseda. V največ dveh primerih pa grška beseda ni prevedena. Stavčna zgradba le deloma ustreza izvorniku. Nastajajo slovnične napake zaradi napačne izbire besede in napake, ki kažejo, da kandidat ni prepoznal skladijske zveze ali slovnične oblike v grškem besedilu.

Rešitev

Ko je Ezop kopal na polju, so na polje prišli Izidini svečeniki, ki so se izgubili/so zatavali, in Ezopa so prosili, naj jim pokaže pot/cesto v mesto. Ezop pa jih je peljal pod senčno drevo, dal jim je kruh, olive in smokve in jim ukazal jesti/jih pripravil, da so jedli. Hitro zatem je stekel do vodnjaka in jim prinesel vodo, potem jih je prijel za roko in odpeljal na pot. Oni pa so dvignili roke v zrak/proti nebu in prosili zanj, ker jim je pomagal, in odšli.

Ezop je odšel domov in zaspal/padel v spanec. V njegov sen/spanec pa je prišla Sreča/Usoda in mu poklonila/podarila/dala najboljši/odličen govor, hiter jezik in mnoge pisane zgodbe, ker je bil bogaboječ in gostoljuben.

(Vir: *Vita Aesopi* 4 (prirejeno))

Skupno število točk izpitne pole 2 OR/VR: 80